

Evaluatie samenspraak nieuwbouwproject Vogelzangterrein, Wijkvereniging Vonderkwartier

Inleiding.

In het verleden heeft de wijkvereniging Vonderkwartier op een aantal terreinen constructief overleg gevoerd met de gemeente. We noemen de grootschalige wijkvernieuwing, de aanleg van het Lodewijk Napoleonplein en het Verkeerscirculatieplan voor de wijk. Ook bij de invoering van betaald parkeren zijn we betrokken geweest. Ook bij het laatste te ontwikkelen gebied in de wijk wilden we graag van meet af aan betrokken zijn. Echter het speelveld is inmiddels veranderd, op grond van o.a. het anticiperen op de nieuwe Omgevingswet en de zogenaamde 'versnellingsprocedure'. Dit heeft ons een aantal leerpunten opgeleverd die we graag met de gemeente willen delen.

In het commissieadvies d.d. 12 februari 2019 m.b.t. de samenspraak bij de ontwikkeling van het Vogelzang en v.d. Venterrein, wordt aangegeven dat wethouder Torunoglu dit traject wil evalueren nà afronding van het gehele traject t/m vaststelling van de bestemmingsplannen door de gemeenteraad. Dat traject loopt nog, omdat immers de bestemmingsplannen en de omgevingsvergunningen nog ter inzage liggen. Daarna moet de gemeenteraad nog een besluit nemen over de bestemmingsplannen. Dat is pas in het najaar van 2019.

Toch wil de gemeente al spoedig gebruik maken van de bevindingen die de wijkvereniging Vonderkwartier heeft verzameld, i.v.m. een interne 'benen-op-tafel-sessie' op 20 juni, met wethouder Torunoglu; over participatie bij ruimtelijke plannen, inclusief de routeplanners.

In dat kader geven wij graag puntsgewijs een aantal van onze bevindingen mee in dit traject. Wij constateren in het gelopen proces -zeker tot in voorjaar 2019- een flink aantal manco's en verbeterpunten, als het gaat om het samenspraakproces. Onderstaand geven wij een opsomming van onze ervaringen van het doorlopen traject. Deze punten dienen ook in samenhang gelezen te worden met de brieven (15 april 2018, 9 mei 2018, 1 februari 2019) die wij hierover reeds hebben geschreven aan de gemeente (projectleider). Wij hopen dat deze bevindingen bijdragen aan het verbeteren van het participatieproces, dat overigens vanaf het moment van de inspraakavond steeds verder verbeterde. Tevens is op 7 juni een afspraak ingepland voor een nadere toelichting hierop. Dat biedt de gelegenheid om uitvoeriger van gedachten te wisselen over de onderstaande punten en de mogelijkheid om hier leerervaringen uit te trekken.

1) Rol en betrokkenheid van de wijkvereniging:

- a) De wijkwerkgroep werd niet als vertegenwoordiger van de wijk in een samenspraakproces betrokken. Pas bij de inloop/informatie-avond uitgenodigd, als toehoorder.
- b) Geen betrokkenheid van de wijk bij het voortraject, de wijkwerkgroep werd daardoor in een reactieve rol gedwongen.
- c) Alle ambities van de gemeente in de afgelopen decennia zijn gericht op het versterken van de betrokkenheid van bewoners: co-creatie, samenspraak, wijkwerkplannen, wijkregisseurs, etc. Bij de start van dit project is of leek dit totaal vergeten.
- d) Vonderkwartier heeft altijd een zeer actieve wijkvereniging gehad. Hoe kan het dat hier totaal aan voorbij gegaan is.
- e) Zelfs nadat wij expliciet gevraagd hebben om betrokkenheid, zijn we lange tijd op afstand gezet (eigenlijk heel 2018). In de brief van 15 april 2018 worden 10 punten benoemd die voor ons als wijkvereniging van groot belang zijn en verzoeken we nogmaals om betrokkenheid bij het proces. Wij worden daarop bedankt voor de input. In de brief van 9 mei vragen we expliciet om een plaats aan tafel om mee te praten, onder verwijzing naar het gemeentelijk beleid inzake samenspraak. Ook vragen we om helderheid over de rolverdeling tussen gemeente en projectontwikkelaar.

Het antwoord is dat Burgland de trekker is en de gemeente faciliterend. Aangegeven wordt dat onze input wordt meegenomen. Er wordt dus alleen geïnformeerd en verduidelijkt, we worden nog steeds niet actief betrokken.

- f) 22 november wordt het voorlopige ontwerp gepresenteerd tijdens een inloopavond in t Bellefort. Ook dit betrof slechts eenzijdige informatieverstrekking.
- g) Op 4 december verscheen de raadsinformatiebrief, waarin vermeld werd dat er alles aan gedaan is om de buurt te betrekken. Dat was voor ons de aanleiding om de pers te benaderen. De Raad begon zich vervolgens zorgen te maken over de betrokkenheid van de wijkbewoners en de inspraak.
- h) De rol van de Raad is voor ons cruciaal geweest in het proces. Pas na de inspraakavond in de Ambassadeur d.d. 5 februari 2019 én de publiciteit in het Eindhovens Dagblad, maakte dat we gehoord werden.

2) Rol en positie van de gemeente:

- a) De gemeente heeft zichzelf erg op afstand gezet: er is veel verantwoordelijkheid bij de projectontwikkelaar neergelegd, terwijl deze geen enkele ervaring heeft met wijk- en inspraakprocessen. Letterlijk zegt de wethouder in het ED d.d. 13 februari 2019: "In de nieuwe Omgevingswet in 2021 in werking treedt, is het standaard dat de initiatiefnemers de samenspraak organiseren." Het kan o.i. niet zo zijn dat inwoners op grond van de nieuwe Omgevingswet overgeleverd worden aan de belangen en grillen van een projectontwikkelaar. De gemeente heeft o.i. ook de rol, positie en verantwoordelijkheid om de kwaliteit van het proces te borgen, door -vooraf en tijdens- het proces erop toe te zien dat de projectontwikkelaar de Routeplanner volgt en te borgen dat de verschillende actoren in positie kunnen zijn om hun rol te vervullen.
De wethouder lijkt met zijn uitspraak de rol van de gemeente volgens de Routeplanner te bagatelliseren. Het is de vraag of de gemeente de nieuwe Omgevingswet terecht uitlegt als een beweging waarbij de gemeente op afstand komt te staan. Het doel van de Omgevingswet is o.i. niet om de gemeentelijke rol af te zwakken of de verantwoordelijkheid van zich 'af te organiseren', maar juist om nog beter te faciliteren dat partijen en belangen bij elkaar worden gebracht binnen een integraal proces. We verwijzen expliciet naar paragraaf 5, stap 3 uit de Routeplanner: "*Gemeente adviseert (project)ontwikkelaar bij samenspraakproces*".
- b) We constateren dat de gemeente in dit proces verschillende belangen en verschillende posities heeft, denk aan:- de ambities inzake de ontwikkeling van de stad; - de ambities inzake burgerparticipatie; - de toetsende rol op basis van wet- en regelgeving. Maar kennelijk heeft men zich hierop niet goed georganiseerd. De scheiding van die belangen en posities is niet geborgd in proces en functies. De gemeente heeft bijvoorbeeld belang bij de verkoop van de grond, bij de versnelling van procedures en bij het proces van samenspraak. Deze lijken verenigd te worden in één gemeentelijke projectleidersfunctie. We constateren nogmaals dat de gemeente verschillende rollen en verantwoordelijkheden heeft die met elkaar kunnen botsen, terwijl deze in het proces niet goed gescheiden zijn.
- c) In de gevolgde procedure loopt het bestemmingsplan op met de bouwplannen. Als je het bestemmingsplan naast het bouwplan van het Vogelzangterrein legt, dan heeft dit zoveel samenhang en overeenkomsten, dat er nauwelijks een toetsende functie van het bestemmingsplan uitgaat. Dit kan bijvoorbeeld het effect hebben dat als de bouwplannen niet doorgaan, het bestemmingsplan ook vrijwel een lege huls is. Hier zou ook een bepaalde volgtijdelijkheid in moeten zitten. Doordat dit proces gezamenlijk oploopt en verweven is én

de projectontwikkelaar in de totstandkoming hiervan een leidende rol speelt, kan er een bepaalde belangenverstremming plaatsvinden.

- d) We constateren dat we pas serieus werden genomen door de projectontwikkelaar toen de gemeente (wethouder, raad en projectleider) tot inzicht zijn gekomen dat het samenspraak proces niet goed verliep en er interventie plaats vond door de wethouder. Onze conclusie is dat de gemeente als partij nodig is om náást inwoners en wijkorganisaties te blijven staan en het proces actief te bewaken.

3) Rol, positie en houding van de projectontwikkelaar

Nieuw voor ons was de rol en verantwoordelijkheid die in dit proces bij de projectontwikkelaar is belegd.

- a) Projectontwikkelaar zocht aanvankelijk alleen beperkt individueel contact met enkele bewoners A.v.Nassastraat (even huisnummers). Daarna met hen gezamenlijk.
- b) Communiceren/informerende is iets anders dan samenspraak: de projectontwikkelaar was doende om bewoners te informeren, dit was geen samenspraak. De bijeenkomsten waren eenzijdig gericht.
- c) De projectontwikkelaar trad op de inspraakavond als belanghebbende op. De inspraakavond was juist bedoeld om de bewoners een stem te geven.

4) Status van de Routeplanner:

- a) We zijn niet geïnformeerd dat er een Routeplanner bestond, dat is ons pas gebleken tijdens de extra raadsavond.
- b) De Routeplanner zelf is niet gevolgd. Voorbeelden: zie procesbeschrijving in de Routeplanner.
- c) Er was geen 'ervaren, onafhankelijk' procesbegeleider (Routeplanner).
- d) Doel, rollen en kaders voor het project zijn niet van tevoren helder uitgewerkt noch gecommuniceerd (opdracht van de Routeplanner zelf).
- e) De Routeplanner zelf is niet helder opgesteld als operationele tool. Voorbeeld: er wordt aangegeven dat er 4 startmomenten zijn voor het proces, terwijl slechts één van die posities in een stappenplan is uitgewerkt.
- f) Belangrijke kapstok voor samenspraak uit de Routeplanner:
*"Inwoners hebben het recht om hun eigen buurt en samenleving mee vorm te geven".
"Voor inwoners moet helder zijn welke ruimte zij hebben en over welke onderwerpen zij uitgenodigd worden om mee te ontwerpen. Geef duidelijkheid over rollen van en speelruimte voor belanghebbenden. En beschrijf dat in een randvoorwaardenkaart."*

Conclusie: het gemeentelijke beleid van co-creatie en samenspraak is niet in de praktijk gebracht, zelfs niet terwijl er een Routeplanner voor ontwikkeld is.

5) Overige opmerkelijke bevindingen:

- a) Een hele sterke positie van de architect, dit belemmerde het gesprek en bracht frustraties mee voor de wijkvereniging. Na ingrijpen van de wethouder en de projectontwikkelaar is er pas serieus gehoor gegeven aan de inbreng vanuit de wijk.
- b) De aanvankelijke rol van de commissie Ruimtelijke Kwaliteit was enigszins discutabel door van tevoren al in een besloten overleg in te stemmen met de ontwerpen, zonder voldoende ruimte voor de belanghebbenden om hier nog inbreng op te leveren, die in de afweging meegenomen had moeten worden.

6) Toekomst:

- a) De Routeplanner zegt ook het nodige over de realisatiefase, zie paragraaf 4 van de Routeplanner. De projectontwikkelaar is dan echter uit beeld en de aannemer neemt het dan over. Hoe borgt de gemeente dat ook de aannemer deze Routeplanner gaat hanteren? NB: deze wordt niet genoemd in de Routeplanner, maar wel nog steeds de projectontwikkelaar.
- b) De invoering van de Omgevingswet: het baart ons zorgen dat de gemeente een zeer beperkte interpretatie geeft van de bedoeling en uitwerking van de Omgevingswet op de positie van de gemeente in relatie tot samenspraakprocessen. Het lijkt erop dat de gemeente zich terug lijkt te trekken ten gunste van de positie van de projectontwikkelaars. Deze positiebepaling is overigens nog niet politiek vastgesteld.
- c) Gezien het feit dat wij nu al fundamentele leerpunten hebben opgedaan, is het van belang bij andere wijken en buurten wel lessen te trekken uit onze ervaringen ten gunste van een goede en heldere positie van bewoners/belanghebbenden bij de invulling van nieuwe projecten in hun buurt.

0-0-0-0-0-0-0-0-0